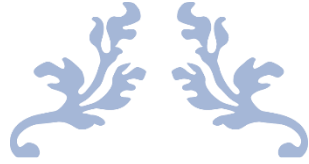

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

حکمرانی مردمی در گام دوم انقلاب

مسئله اصلی، کلید اصلی، این است. حضور مردم در همه مسائل، حل کننده مشکلات است. آن چیزی که حضور مردم را تأمین بکند، مردم را تشویق به حضور در عرصه و در میدان بکند - میدانهای مختلف مورد ابتلای کشور - مغتنم است و حضور مردم هیچ جایگزینی ندارد. هنر اصلی انقلاب هم همین بود. هنر اصلی انقلاب این بود که جمهور مردم را از یک مجموعه و توده منفعل و مصرفی و فاقد یک نگاه ملی و عمومی، تبدیل کرد به یک مجموعه پراکنجه، علاقمند، همت دار، هدف دار، آرمان خواه و وارد میدان کرد. کار بزرگ انقلاب این بود. سخنرانی در روز تنفیذ - مرداد ۱۴۰۰

« خب عنوان دولت جناب آقای رئیسی هم مردمی بودن است... از مردم کمک بخواهید در موارد مختلف هم کمک فکری و هم کمک عملی. » رهبر معظم انقلاب در اولین دیدار با هیأت دولت

تهیه و تدوین: کمیته حلقه های میانی مرکز بررسی های راهبردی ریاست جمهوری

مهرماه ۱۴۰۱

*مقدمه

انقلاب اسلامی که در اندیشه رهبر معظم انقلاب به معنای حاکمیت اسلام می باشد برای رسیدن به آرمان خود که آمادگی برای طلوع خورشید ولایت عظمی (ارواحنا له الفداء) می باشد دارای مراحل پنج گانه ای است که بارها توسط ایشان بیان شده است.

« ما یک انقلاب اسلامی داشتیم، بعد نظام اسلامی تشکیل دادیم، مرحله بعد تشکیل دولت اسلامی است، مرحله بعد تشکیل کشور اسلامی است، مرحله بعد تشکیل تمدن بین المللی اسلامی است» (بیانات در تاریخ ۱۳۸۳/۰۸/۰۶)

در اندیشه ایشان ما دو مرحله از مراحل پنج گانه را عبور نمودیم و در مرحله سوم که دولت اسلامی می باشد توقف نمودیم.

« آن مراحل چندگانه ای که ما مطرح کردیم، در دولت اسلامی اش هنوز ما مانده ایم، بعد از دولت اسلامی، نوبت جامعه اسلامی است» (بیانات در تاریخ ۱۳۹۶/۰۶/۰۶)

*مسئله چیست؟

یکی از علت‌های اصلی این توقف این است که ما در دو مرحله انقلاب و نظام توانستیم مردم را به صحنه بیاوریم، اما در مرحله دولت اسلامی نتوانستیم از ظرفیت مردم و خصوصاً جوانان استفاده نماییم.

« ما از اول انقلاب تا امروز هر وقتی، هر کاری را محول به مردم کردیم، آن کار پیش رفته است، هر کاری را انحصاری در اختیار مسئولان و رؤسا و مانند اینها قرار دادیم، کار متوقف مانده است... اگر متوقف نمانده است کند پیش رفته است. اما کار دست مردم که افتاد، مردم کار را خوب پیش می برند. در هر مسئله ای از مسائل خرد و کلان کشور که ما حضور مردمی را داشتیم، این معجزه را مشاهده کردیم» (بیانات در تاریخ ۱۳۹۳/۰۱/۲۹)

ایشان در سالهای اخیر در دیدار دولتمردان به این مسأله مهم اشاره فرمودند که ما در عدم بهره برداری از استعداد‌های انسانی در رتبه اول جهان هستیم.

« یک مطالعه کارشناسی است که بانک جهانی این مطالعه را کرده، آنها می گویند: ایران مخزنی از استعداد‌های انسانی و سرزمینی بهره برداری نشده است، توجه کنید! می گویند ایران به لحاظ عدم بهره برداری از

استعدادهای انسانی و سرزمینی رتبه اول جهان است، یعنی استعدادهای فراوانی در مقابل ما است که ما از اینها استفاده نکرده ایم، کوتاهی کرده ایم.» (بیانات در دیدار مسئولان نظام در تاریخ ۱۳۹۷/۰۳/۰۲)

ایشان در بیانیه گام دوم انقلاب دوباره به این مسأله مهم اشاره می فرمایند که مهم ترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی می باشد که متأسفانه با غفلت دست اندرکاران تا کنون بی استفاده مانده است.

«مهمترین ظرفیت امیدبخش کشور، نیروی انسانی مستعد و کارآمد با زیربنای عمیق و اصیل ایمانی و دینی است» (بیانیه گام دوم انقلاب)

«نکته ی مهمی که باید آینده سازان در نظر داشته باشند این است که در کشوری زندگی می کنند که از نظر ظرفیت های طبیعی و انسانی، کم نظیر است و بسیاری از این ظرفیتها با غفلت دست اندرکاران تا کنون بی استفاده یا کم استفاده مانده است» (بیانیه گام دوم انقلاب)

*تجربه موفق

ایشان در دیدار با شرکت کنندگان در آئین تجلیل از پیشکسوتان دفاع مقدس بر این مسأله تأکید فرمودند که راه حل موفقیت در دفاع مقدس، حضور مردم بود.

«یک تشخیص اساسی و حیاتی امام داد و آن این بود که این مسأله ی مهم را فقط ملت ایران می تواند حل کند. این مسأله، صرفاً مسأله ی نیروهای مسلح نیست. ولو نیروهای مسلح بعد خب وضع بهتری پیدا کردند لکن این کار، کار ملت ایران است، ملت باید وسط بیاید، همچنان که ملت ایران انقلاب را به پیروزی رساند، امام این تشخیص را داد و بر اساس آن عمل کرد.» (بیانات در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۳۱)

سپس به این مطلب اشاره فرمودند که مدل ابتکاری نیاز داریم که مانند دفاع مقدس همه مردم را به صحنه بیاوریم.

«در دفاع مقدس برای حضور مردمی یک مدل سازی جدیدی انجام گرفت. نحوه حضور مردمی یک نحوه شگفت آوری است و بر اساس این حضور، بروز استعدادها [است] که حالا من مختصری درباره ی هر کدام از اینها عرض می کنم. اولاً همه آحاد ملت ایران، آنهایی که مایل بودند در این عرصه شرکت کنند، هر که بود، هر چه بود، توانست در یک شبکه زنده، کارآمد، داوطلبانه و پرشور جای خودش را پیدا کند. فرض بفرمائید یک رزمنده ی سیزده چهارده ساله که حالا مثلاً با دستکاری در شناسنامه موفق شده بود خودش را به جبهه برساند،

جایش مشخص بود، یعنی می توانست جای خود را پیدا کند، بیکار نماند، فرض بفرمائید که آب بیاورد، خیر ببرد، پیام رسان باشد و از این قبیل کارها، یک پیرمرد هفتادساله هم که می رفت جبهه، او هم همین جور؛ او هم می توانست کار خودش را پیدا کند. توقعی که از یک پیرمرد در جبهه وجود داشت، کاملاً مشخص بود، معلوم بود؛ هیچ کس بیکار نمی ماند؛ نه آن بچه‌ی سیزده ساله بیکار می ماند، نه آن پیرمرد هفتادساله بیکار می ماند. یا فرض بفرمائید یک دختر دانش آموز هشت نه ساله، ده ساله - دبستانی - که می خواست در این کار، او هم شرکت کند، جای خودش را پیدا می کرد؛ برمی داشت نامه می نوشت به برادر رزمنده‌ی ناشناس و این نامه را در بسته‌های غذایی و هدایای مردمی‌ای که می فرستادند می گذاشت و می فرستاد. مکرراً اتفاق افتاده بود که رزمنده در میدان جنگ فرض کنید که این بسته‌ی غذایی را باز می کرد می دید یک نامه در آن هست، می خواند می دید بله، یک بچه‌ای، یک دختر هفت هشت ساله‌ای، ده ساله‌ای نوشته «برادر رزمنده! خسته نباشید، من دعایتان می کنم و مانند اینها؛ یعنی یک دختر بچه هم می توانست در اینجا حضور داشته باشد؛ یک بانوی محترم هم می توانست با چرخ خیاطی خودش، با وسایل طبخ خودش، با مرباسازی خودش، با ترشی انداختن خودش، با نان پختن خودش، با لباس شستن خودش به پشت جبهه کمک کند. بنده در اهواز رفتم یک نقطه‌ای را دیدم که جمعیتی از بانوان و زنهای محترم آنجا جمع شده بودند و لباسهای چرک رزمندگان را می شستند؛ یعنی همه می توانستند جای خودشان را پیدا کنند و مشغول بودند. پزشک جراح مشخصاً می توانست آنجا حضور داشته باشد و حضور داشت و ما دیدیم. کاسب جزء، روحانی مسجد، کارگر کارخانه، شاعر و سرودخوان، راننده و صاحب کار و ریخته‌گر، کشاورز روستایی، کارمند اداری و انواع و اقسام گروه‌های مردمی می توانستند در این شبکه‌ی عظیم مردمی حضور پیدا کنند؛ این یک مدل جدید بود. این در دنیا هیچ سابقه‌ای ندارد؛ هیچ جا ما [نمونه‌اش را] نخوانده‌ایم و نشنیده‌ایم. [درباره‌ی] جنگهای فراوان، کتابهایشان، فیلم‌هایشان درآمده، ما هم خیلی از این قبیل چیزها را خوانده‌ایم، مطالعه کرده‌ایم [اما] نمونه‌ی چنین بسیج مردمی عظیمی اصلاً وجود ندارد. این مدل جدید بود؛ مدل‌سازی جدید که همه می توانستند همکاری کنند، همه می توانستند هم‌افزایی کنند همه [کمک] می دادند... این مدل ابتکاری از حضور مردم همیشه می تواند مطرح باشد، امروز هم ما می توانیم، اگر همت بکنیم و با نگاه درست به مردم و مسائل نگاه کنیم، می توانیم از این مدل استفاده کنیم» (بیانات در تاریخ ۱۳۹۹/۰۶/۳۱)

*راهکار عملیاتی

ایشان در سخنرانی که بعد از صدور بیانیه گام دوم انقلاب داشتند به این سوال پاسخ دادند که چگونه می توان از ظرفیت جوانان برای به صحنه آوردن مردم استفاده نمود.

«حالا يك سؤال اينجا مطرح مي شود و آن، اين است كه فرآيند ورود جوانان به اين حركت عمومي چيست؟ حالا شما يك جوان متعهد هستيد، مي خواهيد در اين حركت عمومي حضور داشته باشيد، شيوه حضور شما چگونه است؟ اين، آن مطلبي است كه من يادداشت کرده ام كه به شما عرض بكنم» (بيانات در تاريخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۱)

* کار گروههای مسئله محور

راهکار ایشان برای نقش آفرینی جوانان، تشكيل کار گروهها در زمينه های مختلف فرهنگي، اجتماعي، سياسي، علمي، کرسیهای آزاداندیشي، گروههای نهضتي در ارتباط با مسائل بين المللي و مسائل جهان، اطلاعات مردمی، خدماتی و ... می باشد كه به بعضی از مثالهای ایشان اشاره می نمائيم.

«خب حالا نمونه های را من اينجا يادداشت کرده ام، نمونه هایی از کارهایی كه می تواند نسل جوان را منشا و شأن محور بودن حركت عمومي جامعه كمك كند و ظرفيت لازم را به آنها بدهد، نمونه هایی را من اينجا يادداشت کرده ام، يكي تشكيل کار گروههای فرهنگي است.

يك کار ديگر، تشكيل گروههای فعاليت سياسي است... نشستن، تحليل سياسي كردن، حوادث سياسي را شناختن، فهميدن، منتقل كردن.

تشكيل ميزگردها و کرسیهای آزاداندیشي در دانشگاهها كه من مكرر اين را تكرر کرده ام و تاكيد کرده ام و توصيه کرده ام.

يك راهکار ديگر تشكيل گروههای نهضتي در ارتباط با مسائل بين المللي و مسئل جهان است.

يك راهکار ديگر تشكيل گروههای علمي و همكاري با مراکز علمي است.» (بيانات در تاريخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۱)

* حلقه های میانی

ایشان سپس به اين مهم اشاره می فرمايند كه برنامه ريزی و هدايت اين کار گروهها بر عهده جريانهای حلقه های میانی می باشد.

«این تمرکز، این ایجاد برنامه کار، پیدا کردن راهکار، ارائه راهکار، برنامه ریزی به عهده چه کسی است؟ این به عهده جریانهای حلقه های میانی است... ما نخبه های فکری در زمینه های گوناگون مورد نیاز در میان جوانان، در میان مسئولان خودمان داریم، آنها می توانند بنشینند برنامه ریزی کنند و هدایت کنند.» (بیانات در تاریخ ۱۳۹۸/۰۳/۰۱)

* ایجاد حرکت عمومی با مشارکت مردم و جوانان در فعالیت کارگروهها

ایشان بر این مطلب تأکید فرمودند که این کارگروهها باید بتوانند همه مردم و جوانان را به این حرکت عمومی وارد نمایند.

« شما در این مجموعه دوازده هزار [گروهی] که ایشان می گویند، ده درصد جوانهای کشور یا مثلاً پانزده درصد جوانهای کشور هستید، آن ۹۰ درصد یا ۸۵ درصد دیگر چرا باید از این حرکت جهادی مبارک، از اینکار محروم بمانند» (بیانات در دیدار جمعی از گروههای جهادی در تاریخ ۱۳۹۹/۰۵/۱۰)

« حتماً خود مردم منطقه ی خدمت رسانی، به ویژه جوانان را در کار خدمت رسانی شریک کنید، این نیز خدمتی بزرگ به آنها است.» (پیام به اعضای گروههای جهادی و بسیج سازندگی در تاریخ ۱۳۹۸/۰۵/۱۱)

* گفتمان دولت سیزدهم

جناب آقای حجت الاسلام والمسلمین دکتر رئیسی، رئیس جمهور منتخب با درک درست نسبت به صحنه انقلاب و فرامین مقام معظم رهبری و بیانیه گام دوم انقلاب شعار انتخاباتی شان را دولت مردمی نامیدند.

« با شناختی که از چالشها، ظرفیتهای، استعدادها و سرمایه های این کشور کسب کرده ام، آمده ام تا با کمک همه مردم ایران، و در طلیعه گام دوم "دولتی مردمی برای ایران قوی" تشکیل دهم. (بیانیه حضور در اردیبهشت ۱۴۰۰)

رهبر معظم انقلاب اسلامی هم در متن حکم تنفیذ دوباره بر این مطلب تأکید فرمودند که نیازمند مدیریتی هستیم که بتواند مردم و خصوصاً جوان را به میدان کار و تلاش وارد نماید.

« امروز میهن عزیزمان، تشنه خدمت و آماده جهش در همه عرصه ها و نیازمند مدیریتی باکفایت و جهادی و دانا و شجاع است که بتواند توانمندیهای آشکار و نهفته ملت، به ویژه جوانان را که بسیار فراتر از مشکلات است، بسیج کرده و به میدان کار و تلاش سازنده آورد» (حکم تنفیذ ریاست محترم جمهوری)

* کلید اصلی حل مشکلات

ایشان در سخنرانی روز تنفیذ نیز کلید اصلی حل مشکلات را حضور مردم در همه مسائل دانستند.

«مسئله اصلی، کلید اصلی، این است. حضور مردم در همه مسائل، حل کننده مشکلات است. آن چیزی که حضور مردم را تأمین بکند، مردم را تشویق به حضور در عرصه و در میدان بکند - میدانهای مختلف مورد ابتلای کشور - مغتنم است و حضور مردم هیچ جایگزینی ندارد. هنر اصلی انقلاب هم همین بود. هنر اصلی انقلاب این بود که جمهور مردم را از یک مجموعه و توده منفعل و مصرفی و فاقد یک نگاه ملی و عمومی، تبدیل کرد به یک مجموعه پیرانگیزه، علاقمند، همت دار، هدف دار، آرمان خواه و وارد میدان کرد. کار بزرگ انقلاب این بود.»

رئیس جمهور منتخب نیز در سخنرانی روز تنفیذ دوباره بر این مطلب تأکید فرمودند که همه مردم باید به میدان بیایند.

«برنامه دولت، برنامه تحول است و این تحول مستند است به سند بسیار ارزشمند بیانیه گام دوم انقلاب اسلامی، سند ماندگار بیانیه گام دوم مستند اقدامات دولت خواهد بود... در این تحول ضروری لازم است که همه فرهیختگان، اندیشمندان، مسئولان، دغدغه مندان و عزیزان نقش آفرینی کنند و همه مردم مشارکت کنند، به میدان بیایند و این کار انجام شدنی است.» (سخنرانی رئیس جمهور منتخب در روز تنفیذ)

*مطالبه رهبری از دولت

رهبر معظم انقلاب در اولین دیدار با هیأت دولت نیز فرمودند:

«خب عنوان دولت جناب آقای رئیسی هم مردمی بودن است... از مردم کمک بخواهید در موارد مختلف هم کمک فکری و هم کمک عملی.»

ایشان در سخنرانی دیماه ۱۴۰۰ از دولت اینگونه خواستند که ساز و کارهایی را طراحی کند تا بتواند از ظرفیت های مردم در تصمیم سازی، اقدام و عمل و نظارت عمومی استفاده نماید.

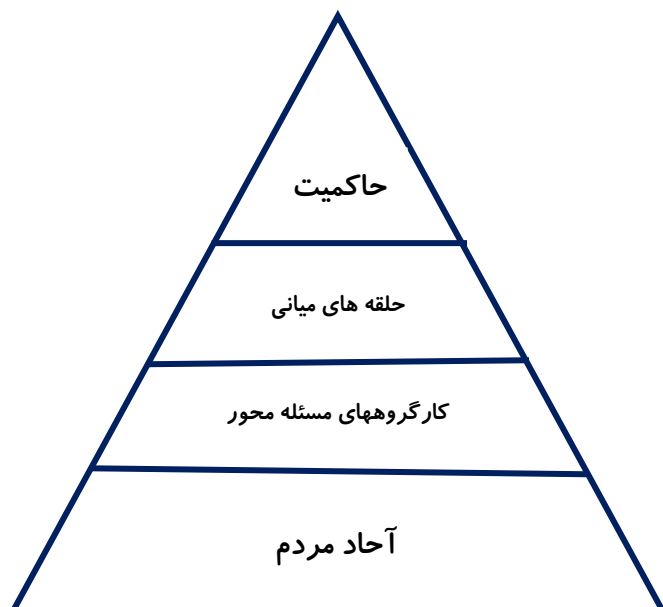
«یکی دیگر این است که گاهی اوقات صاحب نظران و متخصصین که جزو مردمند، نظراتی، شیوه‌هایی را برای کار در بخشهای مختلف به دولتمردان ارائه میدهند، [مسئولین] یک ساز و کاری را پیش بگیرند که بتوانند از این نظرات استفاده کنند که در حقیقت مردم را در تصمیم‌سازی‌های دستگاه‌های مسئول کشور شریک کنند؛ این یک. و برای این هم که از ظرفیتهای مردمی هم در عمل چگونه بایستی استفاده کرد، ساز و کار درست کنند که مردم را در اقدام هم شریک کنند. کسان زیادی هستند که مایلند به دولت در بخشی از کارها کمک برسانند و کمک کنند؛ راهش باید مشخص بشود که طریقه‌ی اتصال کمک مردمی مثلاً به این بخش این است؛ اینها را باید بنشینند فکر کنند؛ اینها احتیاج دارد به فکر کردن، مطالعه کردن و مانند اینها.

و از ظرفیت مردمی هم برای نظارت عمومی استفاده کنند. در گوشه و کنار کشور مواردی هست که فساد هست، ویژه‌خواری هست که ممکن است از چشم مسئولین ذی‌ربط دور مانده باشد، پنهان مانده باشد؛ اینها را مردم مشاهده میکنند، می‌بینند؛ از ظرفیت مردم در این زمینه هم استفاده بشود. بنابراین مردمی بودن یکی از کارهای بسیار اساسی است و باید دولتمردان این را به همین شکلی که اجمالاً عرض شد دنبال بکنند.»

رهبان معظم انقلاب در اولین سال دیدار با رئیس جمهور محترم و هیأت دولت به این مطلب دوباره اشاره فرمودند:

«البته شما [دولتمردان] می‌گویید «دولت مردمی»؛ دولت مردمی فقط به این نیست که بروید میان مردم؛ این کار لازم است اما کافی نیست؛ باید بتوانید مشارکت مردم را در کارهای گوناگون و بخشهای گوناگون جلب کنید. من قبلاً هم یک وقتی گفته‌ام این را، ظاهراً در جمع شما شاید گفتم که بنشینید کیفیت جلب مشارکت مردم را برنامه‌ریزی کنید، تعریف کنید که چه جور میشود مشارکت مردم را جلب کرد؛ چه در زمینه‌های مالی و اقتصادی، چه در زمینه‌های سیاسی، چگونه میشود از فکر مردم و از نظر مردم استفاده کرد در بخشهای مختلف. این برنامه‌ریزی میخواهد.»

جمع بندی:

در گام دوم انقلاب ضروری است مدل حکمرانی تغییر نماید و به حکمرانی مردمی تبدیل گردد. برای این منظور طرح ابتکاری رهبر معظم انقلاب در سخنرانی ۱۳۹۸/۰۳/۰۱ ناظر به مجموعه هایی از ملت و بیانات ایشان در ۱۴۰۰/۱۰/۱۹ ناظر به ساز و کارهای دولت پیش روی ماست.

در سخنرانی اول، مجموعه هایی از ملت با هم افزایی

یکدیگر آرایش جدید بگیرند تا بتوانند منجر به تشکیل حلقه های میانی و کارگروه های مسئله محور در همه ی حوزه های حکمرانی گردند و در دیگر سخنرانی، دولت با اصلاح سازوکارهای خود، دست از تصدی گری برداشته و زمینه ی استفاده از ظرفیت های مردمی را فراهم آورد.

در مدل حکمرانی مردمی برای حل هر مسئله ای باید کارکرد هر یک از چهار سطح «حاکمیت، حلقه های میانی، کارگروه های مسئله محور و آحاد مردم» تعریف و مشخص گردد.

لازم به ذکر است که هر کدام از این لایه ها دارای هویت مستقل به خود می باشد.

امید است عموم مردم بویژه نخبگان با تشکیل جلسات گفتگو و بحث نسبت به موضوع حکمرانی مردمی به یک فهم و نگاه مشترک و انسجام فکری دست یابند و این شروعی باشد که هر فرد و مجموعه ای بر اساس توانایی و ظرفیتی که دارد در این طرح کلی، نقش خود را پیدا نموده و نقش آفرینی نماید.

والسلام.